

GENERALINIO ADVOKATO

L. A. GEELHOED IŠVADA,
pateikta 2006 m. sausio 26 d.¹

I — Įžanga

1. Ši byla yra susijusi su keturiais prašymais priimti prejudicinį sprendimą, kuriuose *Giudice di pace di Botonto* (Italija) pateikė penkis klausimus dėl EB 81 straipsnio išaiškinimo. Šie klausimai pateikti nagrinėjant ieškinius, pareikštus įvairioms draudimo įmonėms, dėl sumokėtų draudimo įmokų sugrąžinimo. Šie ieškiniai buvo pareikšti po to, kai Italijos konkurencijos ir rinkos tarnyba pripažino, kad draudimo įmonių veiksmai pažeidė konkurenciją.

2. Klausimai pateikti bylose *Manfredi prieš Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA* (byla C-295/04), *Cannito prieš Fondiaria Sai Assicurazioni SpA* (byla C-296/04), *Tricarico*

prieš Assitalia Assicurazioni SpA (byla C-297/04) ir *Murgolo prieš Assitalia Assicurazioni SpA* (byla C-298/04).

II — Nacionalinės teisės aktai

3. 1990 m. spalio 10 d. Italijos konkurencijos įstatymo Nr. 287², 2 straipsnio 2 dalis draudžia kartelius tarp įmonių, kurių tikslas arba poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje arba didelėje jos dalyje.

4. Pagal minėto įstatymo 2 straipsnio 1 dalį „karteliais“ laikomi ūkio subjektų sudarytos sutartys ir (arba) įmonių suderinti veiksmai bei įmonių junginio (konsorciumo, asociaci-

1 — Originalo kalba: olandų.

2 — GURI, Nr. 240, 1990 m. spalio 13 d.

jos ir pan.) sprendimai, įskaitant ir tuos, kurie priimti nuostatų ar teisės akto forma.

5. Pagal minėto straipsnio 3 dalį tokie draudžiami karteliai yra niekiniai.

6. Pagal Italijos konkurencijos įstatymo 33 straipsnį ieškiniai dėl panaikinimo ir žalos atlyginimo bei prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones, susiję su minėto įstatymo I–IV skyriuose nustatytų nuostatų, tarp jų ir 2 straipsnio, pažeidimais, turi būti pateikiami pagal teritorinį teisingumą *Cor-te d'appello*.

III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

7. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrindinės bylos faktines aplinkybes apibūdina taip:

8. 1999 m. rugsėjo 8 d., 1999 m. lapkričio 10 d. ir 2000 m. vasario 3 d. Sprendimais Italijos *Autorità garante per la concorrenza e il mercato* (Italijos konkurencijos ir rinkos tarnyba, toliau – AGCM) įvairių draudimo įmonių, iš kurių trys yra atsakovės pagrindinėje byloje, atžvilgiu pradėjo tyrimą dėl

Italijos konkurencijos įstatymo (Įstatymas Nr. 287/90) 2 straipsnio pažeidimo. Šios įmonės buvo kaltinamos sudariusios minėtos nuostatos pagrindu draudžiamą kartelį, kurio tikslas buvo įvairių produktų tarpusavio derinimas ir keitimasis informacija tarp konkuruojančių įmonių. Šios bylos yra susijusios tik su keitimusi informacija.

9. AGCM pažymi, kad, priešingai nei likusioje Europos dalyje, laikotarpiu nuo 1994 m. iki 1999 m. Italijoje neįprastai padidėjo transporto priemonių savininkų ir valdytojų privalomojo civilinės atsakomybės draudimo įmokos. Kadangi tai privalomas draudimas, tokių draudimų paklausa yra nelanksti. Padidinus įmokas apdraustieji gali tik pasirinkti: arba daugiau nesinaudoti savo transporto priemone, arba mokėti didesnę įmoką.

10. AGCM taip pat pažymi, kad transporto priemonių savininkų ir valdytojų privalomojo civilinės atsakomybės draudimo polisų rinkoje yra didelių įėjimo kliūčių – jos iš esmės sukurtos dėl būtinybės įsteigti veiksmingą platinimo tinklą ir dėl nelaimingų atsitikimų atsiradusių nuostolių sureguliuavimo centrų tinklą visose šalyse.

11. Iš visos AGCM pateiktos gausios dokumentacijos matyti, kad tarp daugelio trans-

porto priemonių savininkų ir valdytojų privalomojo civilinės atsakomybės draudimo paslaugas siūlančių draudimo įmonių išsamiai keistasi informacija, susijusia su visais draudiminės veiklos aspektais, ypač kainomis, įmokų dalies grąžinimu, gautomis pajamomis, išlaidomis, susijusiomis su nelaimingais atsitikimais ir platinimu.

12. Tyrimas buvo baigtas 2000 m. liepos 28 d. Sprendimu³. Šiuo sprendimu AGCM konstatavo, kad dalyvavusios draudimo įmonės sudarė neleistiną, konkurencijos teisės draudžiamą kartelį dėl keitimosi informacija, susijusia su draudimo sektoriumi, kuris leido šioms įmonėms suderinti ir nustatyti gerokai didesnes transporto priemonių savininkų ir valdytojų privalomojo civilinės atsakomybės draudimo įmokas — įmokų padidinimai nebuvo pagrįsti rinkos sąlygomis, o vartotojai negalėjo jų išvengti.

13. Draudimo įmonės apskundė AGCM sprendimą, tačiau *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* ir *Consiglio di Stato* atitinkamai apeliacinėje bei kasacinėje instancijose paliko šį sprendimą nepakeistą.

14. Ieškovai pagrindinėje byloje pareiškė minėtoms draudimo įmonėms ieškinį ir pareikalavo grąžinti tą įmokų dalį, kuri buvo

sumokėta dėl AGCM nustatyto draudžiamo kartelio. Pagal sprendimą pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patirtos žalos atlyginimas apima 1997–2001 m. laikotarpį.

15. Iš teismui pateiktų dokumentų matyti, kad buvo mokamos vidutiniškai 20 % didesnės įmokos, palyginti su tomis, kurios būtų mokamos nesant kartelio tarp draudimo įmonių.

16. Draudimo įmonės, bylą nagrinėjant nacionaliniuose teismuose, nurodė, kad *Giudice di pace* pagal Italijos konkurencijos įstatymo 33 straipsnį neturi kompetencijos ir kad yra suėjęs senaties terminas dėl reikalavimo sugrąžinti įmokas ir (arba) atlyginti žalą.

17. Kadangi AGCM tirtame kartelyje dalyvavo ir kitų valstybių narių draudimo įmonės, vykdžiusios veiklą Italijoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad ginčijamas kartelis pažeidžia taip pat ir EB 81 straipsnį. Tokie karteliai pagal EB 81 straipsnio 2 dalį yra niekiniai.

18. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, bet kurie tretieji

3 — Sprendimas Nr. 8546/2000, pateikiamas interneto tinklalapyje www.agcm.it.

asmenys, įskaitant paslaugos vartotoją ir galutinį klientą, turi teisę remtis EB 81 straipsnio 1 dalimi draudžiamo kartelio negaliojimu ir reikalauti patirtos žalos atlyginimo, esant priežastiniam ryšiui tarp draudžiamo kartelio ir žalos.

priemonių savininkų ir valdytojų civilinės atsakomybės draudimo poliso įmokas, nors tai nėra pagrįsta rinkos sąlygomis, ypač atsižvelgiant į tai, kad kartelyje arba suderintuose veiksmuose dalyvavo skirtingų valstybių narių įmoneš, yra negaliojantys?⁴

19. Jei taip būtų, tokia nuostata kaip Italijos konkurencijos įstatymo 33 straipsnis galėtų būti laikoma prieštaraujančia Bendrijos teisei. Iš tikrųjų bylos nagrinėjimo *Corte d'appello* trukmė yra kur kas ilgesnė ir su šiuo bylinėjimusi susijusios išlaidos yra kur kas didesnės nei atitinkamai bylos nagrinėjimo *Giudice di pace* trukmė ir išlaidos, o tai galėtų sumenkinti EB 81 straipsnio veiksmingumą.

- Ar EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis draudžia taikyti nacionalinės teisės nuostatą, panašią į Italijos įstatymo Nr. 287/1990 33 straipsnį, pagal kurią tretieji asmenys taip pat turi pateikti ieškinį dėl žalos, kilusios dėl Bendrijos ir nacionalinių nuostatų, susijusių su konkurencijai prieštaraujančiais karteliais, pažeidimo, atlyginimo kitame teisme nei tas, kurio jurisdikcijai paprastai priklauso panašūs ieškiniai, dėl ko gerokai padidėja bylinėjimosi išlaidos ir bylos nagrinėjimo trukmė?⁵

20. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat abejoja dėl nacionalinėje teisėje nustatytų ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminų ir atlygintinos žalos dydžio suderinamumo su EB 81 straipsniu.

21. Šiomis aplinkybėmis *Giudice di pace* nusprendė pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

- Ar EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad draudimo įmonių karteliai arba suderinti veiksmai, pagal kuriuos tarpusavyje keičiamasi informacija, taip suteikiant galimybę padidinti transporto

- Ar EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tretiesiems asmenims, turintiems teisiškai svarbų interesą, yra suteikta teisė remtis šia Bendrijos teisės norma draudžiamo kartelio arba suderintų veiksmų negaliojimu ir reikalauti

4 — Pirmasis klausimas byloje C-295/04–C-298/04.

5 — Antrasis klausimas byloje C-298/04.

patirtos žalos atlyginimo, esant priežastiniam ryšiui tarp kartelio arba suderintų veiksmų ir žalos?⁶

22. *Assitalia*, Italijos vyriausybė, Vokietijos vyriausybė, Austrijos vyriausybė ir Komisija pateikė savo rašytines pastabas. 2005 m. lapkričio 11 d. įvyko posėdis. *Assitalia* ir Komisija šiame posėdyje detaliau paaiškino savo pozicijas.

- Ar EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šiuo straipsniu paremto ieškinio dėl žalos atlyginimo senatis pradedama skaičiuoti nuo kartelio sudarymo arba suderintų veiksmų įvykdymo dienos, ar nuo jų nutraukimo dienos?⁷

IV — Vertinimas

A — Priimtinumumas

- Ar EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai nacionalinis teismas mano, jog žalos atlyginimas, kuris gali būti priteistas remiantis nacionaline teise, bet kuriuo atveju yra mažesnis nei įmonės, kuri, sudarydama draudžiamus kartelius arba suderintus veiksmus, padarė žalos, gauta ekonominė nauda, jis taip pat turi savo iniciatyva nurodyti atlyginti nukentėjusiajam trečiajam asmeniui baudžiamuosius nuostolius, siekiant, kad atlygintina suma būtų didesnė nei žalą padariusios įmonės gauta nauda, ir taip atgrasinti sudaryti EB 81 straipsniu draudžiamus kartelius arba suderintus veiksmus?⁸

23. *Assitalia* teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas. Komisija iš pradžių taip pat išreiškė abejones, tačiau per posėdį pakeitė nuomonę. Šiuo klausimu ji nurodė, jog ribotos informacijos sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pakanka, kad kiti bylos dalyviai galėtų susidaryti nuomonę prejudiciniais klausimais. Aš pritariu šiai nuomonei. Sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija, kurią papildė pagrindinės bylos dalyvių informacija, yra pakankama ir leidžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti tinkamą atsakymą.

24. Šiuo atveju reikia dar kartą priminti nusistovėjusią teismo praktiką, pagal kurią Teisingumo Teismas iš esmės turi priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Bendrijos teisės aiškinimu. Teisingumo Teismas

6 — Antrasis klausimas byloje C-295/04—C-297/04 ir trečiasis klausimas byloje C-298/04.

7 — Trečiasis klausimas byloje C-295/04—C-297/04 ir ketvirtasis klausimas byloje C-298/04.

8 — Ketvirtasis klausimas byloje C-295/04—C-297/04 ir penktasis klausimas byloje C-298/04.

gali atsisakyti priimti prejudicinį sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto klausimo, tik jeigu yra akivaizdu, kad to teismo prašymas išaiškinti Bendrijos teisę niekaip nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar objektu, kai problema yra hipotetinė arba kai Teisingumo Teismas neturi reikalingos faktinės ar teisinės informacijos⁹.

25. Be to, Teisingumo Teismas nėra kompetentingas priimti sprendimų, ar ir kiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas peržengė jam pateikto ieškinio ribas, kaip nurodo *Assitalia*¹⁰.

B — Pradinės pastabos

26. Prieš pradėdamas iš esmės nagrinėti klausimus, pirmiausia norėčiau pateikti keletą bendrų pastabų.

27. Kaip paaikšės toliau, į daugelį klausimų galima atsakyti remiantis nusistovėjusia teismo praktika. Nepaisant to, pateikti klausimai yra svarbūs jau vien todėl, kad priėmus

Reglamentą Nr. 1/2003¹¹ vis daugiau reikšmės pradėta skirti privačių teisių įgyvendinimui.

28. Netrukus po EEB sutarties įsigaliojimo Teisingumo Teismas konstatavo, kad draudimai, numatyti EB 81 ir 82 straipsniuose, turi tiesioginį poveikį ir todėl nacionaliniai teismai turi užtikrinti teises, kurias teisės subjektams suteikia šios nuostatos.

29. Nepaisant šios teismo praktikos, privačių teisių įgyvendinimas Europoje yra vis dar ankstyvoje stadijoje: ji aiškiai dar nėra tokios apimties, kokia yra būdinga kitoms teisinėms sistemoms, be kita ko, Jungtinių Amerikos Valstijų teisei sistemai, pagal kurią maždaug 90 % kartelinių bylų inicijuoja privati asmenys. Europos Sąjungoje tiek Europos Komisija, tiek nacionalinės institucijos tradiciškai laikosi šios teisės kaip viešosios teisės įgyvendinimo principo.

30. Gali būti, kad nauja Reglamento Nr. 1/2003 sukurta sistema suteikia daugiau

9 — Žr. visų pirma 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *IATA* (C-344/04, Rink. p. I-403, 24 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).

10 — *Assitalia* nurodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo iniciatyva pateikė klausimą dėl EB 81 straipsnio taikymo ir kad pagrindinės bylos ieškovai, siekdami pagrįsti ieškinį dėl žalos atlyginimo, rėmėsi Italijos konkurencijos ir rinkos tarnybos sprendimu. Šis sprendimas yra susijęs tik su nacionalinės konkurencijos teisės pažeidimu. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažeidė Italijos civilinio proceso kodekso 112 straipsnį.

11 — 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (tekstas svarbus EEB) (OL L 1, 2003, p. 1).

diskrecijos bei galimybių greta viešosios teisės ir privačių teisių įgyvendinimui. Tokios pozicijos ypač laikosi Komisija. Šios tvarkos teikiami privalumai ir (arba) siekis jų įtvirtinti yra pabrėžiami įvairiuose raštuose, pranešimuose ir pareiškimuose¹². Vienas iš privalumų, kuris šiuo atveju yra paminėtinas greta pasekmės, kylančios iš EB 81 straipsnio, yra nacionalinių teismų teisė priteisti žalos atlyginimą. Nacionaliniams teismams taip pat tenka pareiga priimti teismo sprendimus visose jiems pateiktose bylose, ir jie turi saugoti individualias privačių asmenų teises. Kita vertus, už įgyvendinimą atsakingos viešosios institucijos saugo viešuosius interesus ir dėl to turi tam tikrus prioritetus, todėl ne kiekvienas skundas yra patikrinamas iš esmės. Atsižvelgiant į tai, civiliniai ieškiniai gali atgrasinti tuos, kurie (galbūt) pažeidžia kartelių draudimą, ir taip prisidėti prie jų įgyvendinimo ir konkurencinės kultūros vystymo tarp rinkos dalyvių.

teisės bendrąsias nuostatas, yra taikoma nacionalinė proceso ir privatinė teisė¹³. Sprendimas *Courage*¹⁴, kuris bus aptariamasis ir vėliau, galbūt sukels impulsą skatinti didesnę EB 81 ir 82 straipsnių veiksmingumą civilinės teisės pagrindu. Tačiau privatinė teisė įgyvendinama gali skirtis atsižvelgiant į valstybės narės proceso kultūrą, teisės pateikti ieškinį apribojimą, įrodinėjimo pareigos taisykles, galimybę pateikti grupinį ieškinį ir pan. Tokio įgyvendinimo poveikis taip pat priklauso ir nuo galimybės kreiptis į nacionalinį teismą. Šis aspektas yra reikšmingas ir šiuo atveju.

C — Pirmasis prejudicinis klausimas (byloje C-295/04–C-298/04)

31. Inicatyva pateikti privatinės teisės ieškinius pirmiausia turi tekti tiems, kurių interesus saugo konkurencijos teisė. Šiai kategorijai priklauso taip pat ir vartotojai, kaip antai vartotojai pagrindinėje byloje. Pats ieškiniam, atsižvelgiant į Bendrijos

32. Pirmuoju klausimu iš esmės klausama, ar šiuo atveju nustatyti draudimo įmonių

12 — Pavyzdžiui, Komisijos pranešimas dėl Komisijos nagrinėjamų skundų remiantis EB sutarties 81 ir 82 straipsniais, 2004 m. balandžio 27 d. OL C 101, p. 65. Pranešimų pavyzdžiai yra pateikiami interneto tinklalapyje www.eu.int/comm/competition/speeches, tarp jų — už konkurenciją atsakingos Komisijos narės Neelie Kroes pranešimas „Damages Actions for Breaches of EU Competition Rules: Realities and Potentials“, *speech/05/613*, ir jos pirmtako Mario Monti pranešimas, *speech/04/403*.

13 — Siekdamas geriau suvokti įvairius skirtumus ir galimybes valstybėse narėse bei išanalizuoti probleminius punktus, Komisija pavedė atlikti tyrimą. *Ashurst* advokatu kontora atliko tyrimą ir 2004 m. rugpjūčio 31 d. pateikė dokumentą „Study on the conditions of claims for damages in case of infringement of EC competition rules“. *Ashurst* ir valstybių narių pranešimai skelbiami Komisijos interneto tinklalapyje. Komisija tuo pačiu metu pareiškė ketinimą išleisti Žaliąją knygą. Likus nedaug laiko iki šios išvados publikavimo, Komisija paskelbė Žaliąją knygą savo interneto tinklalapyje pavadinimu „Ieškiniai dėl žalos, patirtos pažeidus EB konkurencijos teisę, atlyginimo“ (Schadenersatzklagen wegen Verletzung des EU-Wettbewerbsrechts), KOM(2005) 672 galutinis, taip pat ir su tuo susijusį Komisijos tarnybų darbo dokumentą (SEC(2005) 1732).

14 — 2001 m. rugsėjo 20 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Courage ir Crehan* (C-453/99, Rink. p. I-6297).

karteliai pažeidžia ne tik Italijos konkurencijos įstatymo 2 straipsnį, bet taip pat ir EB 81 straipsnį.

visuma galima pakankamai tiksliai numatyti, kad kartelis tiesiogiai ar netiesiogiai, realiai ar potencialiai daro poveikį prekybai tarp valstybių narių¹⁶. Tačiau šis poveikis turi būti didelis¹⁷.

33. Kaip yra žinoma, tam pačiam atvejui gali būti taikoma tiek nacionalinė, tiek Europos konkurencijos teisė, nors nacionalinė konkurencijos teisė negali riboti Europos konkurencijos teisės. Italijos konkurencijos įstatymo 2 straipsnis draudžia kartelius, kurie riboja konkurenciją Italijos rinkoje arba jos dalyje. EB 81 straipsnis taip pat draudžia kartelius, kurie gali turėti poveikį prekybai tarp valstybių narių. Taigi lemiamas kriterijus atsakant į klausimą, ar turi būti taikoma Europos konkurencijos teisė, yra „poveikis prekybai tarp valstybių narių“.

35. Vien tik ta aplinkybė, kad kartelis yra susijęs tik su dalyviais vienoje valstybėje narėje, dar nereiškia, kad taip nebus daromas poveikis prekybai Bendrijos viduje¹⁸. Atvirkščiai, tai gali būti aiškus tokio poveikio požymis. Teisingumo Teismas ne kartą nurodė, kad visoje vienos valstybės narės teritorijoje taikomas kartelis vien tik dėl savo poveikio sustiprina valstybės rinkos uždaramą ir taip trukdo Sutartimi siekiamai ekonominei skvarbai¹⁹.

34. Remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, pakanka nurodyti, kad kartelis gali daryti tokį poveikį. Neturi būti įrodyta, kad kartelis iš tiesų darė poveikį prekybai¹⁵. Iš nusistovėjusios teismo praktikos taip pat matyti, kad poveikio prekybai tarp valstybių narių kriterijus tenkinamas, jeigu remiantis teisinių ar faktinių aplinkybių

36. Teismas, remdamasis įvairiais faktoriais, kurie, imant kiekvieną atskirai, nebūtinai turi būti lemiami, turi patikrinti, ar yra tenkinamas poveikio prekybai tarp valstybių narių kriterijus. Tik paaiškėjus, kad šis kriterijus

15 — Žr. 1978 m. vasario 1 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Miller* (19/77, Rink. p. 131, 15 punktas).

16 — Be kita ko, žr. 1969 m. liepos 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Völk* (5/69, Rink. p. 296, 5 punktas); 1980 m. liepos 10 d. Sprendimą *Lancôme ir Cospafrance* (99/79, Rink. p. 2511, 23 punktas) ir 1985 m. liepos 11 d. Sprendimą *Remia ir kt. prieš Komisiją* (42/84, Rink. p. 2545, 22 punktas).

17 — Be kita ko, žr. 1998 m. balandžio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Javico* (C-306/96, Rink. p. 1983, 16 punktas) ir 2001 m. spalio 25 d. Sprendimą *Ambulanz Glöckner* (C-475/99, Rink. p. I-8089, 48 punktas).

18 — 1989 m. liepos 11 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Belasco* (246/86, Rink. p. 2117).

19 — 2002 m. vasario 19 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Wouters* (C-309/99, Rink. p. I-1577, 95 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

nėra tenkinamas, veiksmai gali būti vertinami pagal Italijos konkurencijos teisę.

37. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodo, kad kitų valstybių narių draudimo įmonės dalyvavo draudžiamame kartelyje. Vien tik ta aplinkybė, jog kartelyje dalyvauja taip pat ir kitų valstybių narių ūkio subjektai, yra (svarbus) vertinimo kriterijus, tačiau ši aplinkybė pati savaime nėra lemiamą, kad būtų galima daryti išvadą, jog tenkinamas kriterijus dėl poveikio prekybai tarp valstybių narių.

38. Iš bylos dokumentų, ypač *Assitalia* pateiktų dokumentų, matyti, kad beveik visos įmonės, būtent 87 % įmonių, vykdančių veiklą Italijoje, dalyvavo draudžiamame kartelyje. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytą teismų praktiką bei įvertinant ir užsienio įmonių dalyvavimą, tai yra aiškus požymis, kad tenkinamas kriterijus dėl poveikio prekybai tarp valstybių narių.

D — *Antrasis prejudicinis klausimas: antrasis prejudicinis klausimas byloje C-298/04*

39. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas norėtų

sužinoti, ar tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Italijos konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 2 dalis, prieštarauja Europos Bendrijos teisei. Pagal šią nacionalinę nuostatą ieškinys dėl žalos, patirtos pažeidus konkurencijos teisę, atlyginimo turi būti pareikštas kitame teisme nei tas, kurio jurisdikcijai paprastai priklauso panašūs ieškiniai. Toks nuo bendrų kompetencijos taisyklių besiskiriantis procesas pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateiktus teismo informaciją užtruktų ilgiau ir būtų susijęs su didesnėmis bylinėjimosi išlaidomis. Tai galėtų atgrasinti trečiuosius asmenis nuo ieškinių dėl žalos atlyginimo pareiškimo.

40. Komisija, *Assitalia* ir Italijos vyriausybė nurodo, kad valstybės narės kompetencijai tenka nustatyti kompetentingus teismus ir reguliuoti ginčų nagrinėjimo proceso tvarką, užtikrinant, kad bus laikomasi ekvivalentiškumo ir veiksmingumo principų.

41. Komisija taip pat nurodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomonė paremta klaidingu Italijos konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 2 dalies aiškinimu. Šis straipsnis numato, kad pagal teritorinį teisingumą *Corte d'appello* yra kompetentingas nagrinėti tik ieškinius dėl panaikinimo, dėl žalos atlyginimo ir prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kurių pagrindas yra Italijos konkurencijos įstatymo pažeidimas. Ieškiniams, kurių dalykas yra Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimas, turi būti taikomos bendrosios teisingumo taisyklės. *Assitalia* taip pat linkusi laikytis šios nuomonės.

42. Nors ir pateikdamos skirtingus argumentus, jos abi mano, kad ekvivalentiškumo principas nėra pažeidžiamas ir kad nukentėję asmenys iš esmės yra vertinami palankiau nagrinėjant privačios teisės ieškinius, kurių pagrindas yra EB 81 straipsnio pažeidimas. Komisija remiasi prezumpcija, kad *Corte d'appello* bylų nagrinėjimo trukmė ir bylinėjimosi išlaidos iš tiesų yra didesnės. *Assitalia* nurodo, kad ieškinys dėl EB 81 straipsnio pažeidimo gali būti pareikštas dviejose instancijose²⁰.

43. *Assitalia* posėdyje rėmėsi 2005 m. vasario 4 d. *Corte di cassazione* sprendimu²¹. Juo iš esmės yra patvirtinama Komisijos nuomonė.

44. Ankstesniame sprendime²² Italijos konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 2 dalį minėtas teismas aiškino taip, kad privatūs asmenys (vartotojai) neturi teisės *Corte d'appello* pateikti ieškinio dėl žalos atlyginimo, remdamiesi minėtu straipsniu. Tačiau tokios nuomonės buvo atsisakyta anksčiau minėtame sprendime.

45. 2005 m. vasario 4 d. Sprendime *Corte di cassazione* teisingai pripažino, kad ne tik įmonės, bet taip pat ir vartotojai gali pateikti ieškinį dėl žalos atlyginimo, pagrįstą Italijos konkurencijos įstatymo pažeidimu.

46. Tai reiškia, kad privatus asmuo, norintis pareikšti ieškinį dėl žalos, patirtos pažeidus Italijos konkurencijos įstatymą, atlyginimo, privalo kreiptis į *Corte d'appello*, kuris pagal Italijos teisę yra kompetentingas nagrinėti tokį ieškinį.

47. Kad ir kaip būtų, tokia speciali teismingumo taisyklė taikoma tik ieškiniams dėl žalos atlyginimo, pagrįstiems Italijos konkurencijos teisės pažeidimu. Tiek, kiek tai susiję su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, pagrįstu EB 81 ir EB 82 straipsnių pažeidimu, nesant kitų teisės nuostatų, neribotai galioja tai, kad pagal bendrąsias teisingumo taisykles kompetentingas teismas gali priimti sprendimą dėl šio ginčo.

48. Aš taip pat norėčiau pažymėti, jog įsigaliojus Reglamentui Nr. 1/2003 nacionaliniai teismai, tarp jų ir *Corte d'appello*, taikydami nacionalines konkurencijos teisę reglamentuojančias nuostatas bet kuriuo

20 — Tačiau tam gali prieštarauti tai, jog dėl to taip pat gali padidėti bylos nagrinėjimo trukmė.

21 — www.eius.it (toliau – *giurisprudenza*, 2005, Nr. 2207).

22 — 2002 m. gruodžio 9 d. Sprendimas Nr. 17475.

atveju, jei kriterijus „poveikis prekybai“ yra tenkinamas, turi taikyti ir EB 81 straipsnį. Iš to galima daryti išvadą, kad minėtas teismas taip pat yra kompetentingas nagrinėti ieškinį, kuris yra pagrįstas EB 81 straipsnio pažeidimu. Teoriškai bylos dalyvis turėtų tam tikrą pasirinkimą, atsižvelgiant į tai, ar jis pareiškia ieškinį grindžia išimtinai Europos Bendrijų konkurencijos teisės pažeidimu (šiuo atveju yra kompetentingas *Giudice di pace* arba *Tribunale*), ar iš dalies ir tokiu pažeidimu (šiuo atveju išimtinė kompetencija nagrinėti ieškinį dėl žalos atlyginimo, pagrįstą nacionalinės konkurencijos teisės pažeidimu, tenka *Corte d'appello*).

teikimo tvarka negali būti mažiau palanki nei ta, kuri yra taikoma atitinkamiems ieškiniams dėl nacionalinės teisės pažeidimo. Taip nėra šiuo atveju, nes ieškinys dėl žalos atlyginimo gali būti pateikiamas arba *Giudice di pace*²⁴ (tokiu atveju gali būti taikomos netgi palankesnės sąlygos) arba *Corte d'appello* (tokiu atveju Europos Bendrijos teisės pažeidimu pagrįstas ieškinys traktuojamas taip pat, kaip ir nacionalinės teisės pažeidimu pagrįstas ieškinys).

49. Tačiau tai nekeičia atsakymo į šį klausimą. Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, nesant Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje, kiekviena valstybė narė savo nacionalinėje teisinėje sistemoje turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti ieškinių, skirtų užtikrinti teisės subjektų teisių, kylančių iš tiesioginio Bendrijos teisės veikimo, apsaugą, procesines taisykles su sąlyga, kad tokiomis taisyklėmis bus laikomasi ekvivalentiškumo ir veiksmingumo principų²³.

50. Ekvivalentiškumo principas reiškia, kad ieškinių dėl Bendrijos teisės pažeidimo pa-

51. Jeigu *Giudice di pace* yra kompetentingas teismas ir ieškinys dėl žalos atlyginimo yra pagrįstas Europos Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimu, kaip antai šiuo atveju, nekyla klausimų dėl galimos bylos nagrinėjimo trukmės bei bylinėjimosi išlaidų ir dėl galimo veiksmingumo principo pažeidimo. Pažymėtina, kad Bendrijos teisinės sistemos suteiktų teisių įgyvendinimas tampa neįmanomas, kai bylos nagrinėjimo trukmė ir bylinėjimosi išlaidos yra neproporcingos.

23 — Žr. 1976 m. gruodžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Rewe* (33/76, Rink. p. 1989, 5 punktas) ir sprendimą *Courage ir Crehan* (29 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

24 — Remiantis Italijos įstatymų leidyba ir teisine literatūra, galima daryti išvadą, kad *Corte d'appello* teisingumui tenka tik ieškiniai, pagrįsti Italijos konkurencijos įstatymu. Ieškiniams, pagrįstiems EB 81 straipsnio pažeidimu, taikomos bendrosios teisingumo taisyklės. Kaip matyti iš šios išvados 48 punkto, pagal Reglamentą Nr. 1/2003 *Corte d'appello* turi taikyti Bendrijos konkurencijos teisę, jeigu yra tenkinamos visos sąlygos. Skaityti ieškinių nerekomenduojama dėl praktinių priežasčių. Be to, tai gali sukelti teisinį nesaugumą ir ginčus dėl kompetencijos.

E — *Trečiasis klausimas: antrasis prejudicinis klausimas byloje C-295/04–C-297/04 ir trečiasis klausimas byloje C-298/04*

52. Šiuo klausimu iš esmės yra klausiama, ar tretysis asmuo, turintis teisiškai pagrįstą interesą, turi teisę remtis draudžiamo kartelio negaliojimu ir reikalauti patirtos žalos atlyginimo, jeigu egzistuoja priežastinis ryšys tarp kartelio ar veiksmų ir žalos.

53. Atsakyti į šį klausimą galima remiantis nusistovėjusia teismo praktika. Šiam tikslui turi būti išskiriamos civilinės teisės pasekmės, kurios kyla tiesiogiai iš Sutarties (negaliojimo aspektas), ir kitos civilinės teisės pasekmės (kaip žalos atlyginimo aspektas).

54. Konkurencijos teisių įgyvendinimas civiline tvarka yra toks pats svarbus kaip ir teisių įgyvendinimas administracine tvarka arba galėtų būti svarbus atsižvelgiant į civilines teises pasekmes, kylančias dėl EB 81 arba EB 82 straipsnio pažeidimo. Tai priklauso nacionalinio teismo jurisdikcijai. Jau daugiau kaip prieš 30 metų Teisingumo Teismas konstatavo, kad (dabar galiojančios redakcijos) EB 81 ir 82 straipsniuose numatyti draudimai savo pobūdžiu yra tinkami daryti tiesioginį poveikį santykiams tarp asmenų ir

teisės subjektams sukurti teises, kurias nacionaliniai teismai turi užtikrinti²⁵. Draudimo pagal EB 81 straipsnio 1 dalį užtikrinimo reikšmę visų pirma pažymi ta aplinkybė, kad šios nuostatos pagrindu karteliai arba sprendimai pagal EB 81 straipsnio 2 dalį yra savaime niekiniai²⁶. Teisingumo Teismas šią nuostatą pakartojo ir detaliau paaiškino ne viename iš savo sprendimų²⁷. Negaliojimas yra absoliutus ir kiekvienas asmuo turi teisę pareikšti ieškinį dėl negaliojimo.

55. Taigi akivaizdu, jog į šią klausimo dalį galima atsakyti teigiamai. Per posėdį *Assitalia* nurodė, kad šis atvejis yra susijęs su įmonių suderintais veiksmais, o ne su karteliu ar sprendimu. Todėl negaliojimo aspektas nėra svarbus. Neatmestina, kad taip galėtų būti, tačiau šis klausimas iš esmės yra susijęs su civilinėmis teisinėmis pasekmėmis, kylančiomis tretiesiems asmenims dėl EB 81 straipsnyje numatytų draudžiamų veiksmų. Negaliojimas yra viena iš šių pasekmių, o ieškinyje dėl žalos atlyginimo – kita.

56. Kiek tai susiję su pastarąja pasekme, tai Sutartis šiuo atveju yra mažiau aiški nei negaliojimo atveju. Todėl iš esmės turi būti

25 — 1974 m. sausio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimas *BRT prieš SABAM* (127/73, Rink. p. 51, 16 punktas).

26 — Šiuo klausimu aš taip pat nurodau ir 1999 m. birželio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Eco Swiss China Time Ltd* (C-126/97, Rink. p. I-3055, 36 ir 39 punktai).

27 — Žr. pavyzdžiui 1966 m. birželio 30 d. Sprendimą *Société Technique Minière* (56/65, Rink. p. 393); 1971 m. lapkričio 25 d. Sprendimą *Béguelin* (22/71, Rink. p. 949, 29 punktas); 1973 m. vasario 6 d. Sprendimą *Brasserie De Haecht* (48/72, Rink. p. 77, 26 punktas) ir neseniai priimtą sprendimą *Courage*.

remiamasi nacionaline teise. Tokiam atvejui yra numatytos bendros sąlygos, kurios yra nurodytos sprendime *Courage*. Šiame sprendime Teisingumo Teismas pareiškė savo nuomonę dėl žalos atlyginimo galimybių. Pirmiausia jis konstatavo: „Kiek tai susiję su teise prašyti atlyginti žalą, padarytą sutartimi ar veiksmais, kurie gali apriboti arba iškreipti konkurenciją, nacionaliniai teismai, kurie savo kompetencijos ribose yra įpareigoti taikyti Bendrijos teisę, turi užtikrinti šios teisės normų veikimą ir apsaugoti asmenų teises, kurias jiems suteikia Bendrijos teisė (žr. visų pirma 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmmenthal*, 106/77, Rink. p. 629, 16 punktą ir 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factor-tame ir kt.*, C-213/89, Rink. p. I-2433, 19 punktą).“²⁸

57. Galiausiai Teisingumo Teismas daro išvadą, kad „visiškas EB 81 straipsnio veiksmingumas ir, konkrečiai kalbant, jo 1 dalyje nurodyto draudimo veiksmingumas netektų savo prasmės, jei bet kuris asmuo negalėtų prašyti atlyginti žalos, jam padarytos sutartimi ar veiksmais, kurie gali apriboti ar iškreipti konkurenciją“, ir priduria, kad „tokia teisė į žalos atlyginimą sustiprina Bendrijos konkurencijos taisyklių veiksmingumą ir gali atgrasinti nuo kartelių ar veiksmų, dažnai paslėptų, galinčių apriboti arba iškreipti

konkurenciją. Tokiu atveju nacionaliniuose teismuose pateikiami ieškiniai dėl žalos atlyginimo gali iš esmės prisidėti prie veiksmingos konkurencijos Bendrijoje išlaidkymo.“²⁹

58. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad taip pat ir į šią klausimo dalį gali būti atsakyta teigiamai.

F — *Ketvirtasis klausimas: trečiasis klausimas byloje C-295/04–C-297/04 ir ketvirtasis klausimas byloje C-298/04*

59. Šio klausimo esmę sudaro ieškinio dėl žalos atlyginimo senaties terminai: ar ieškinio dėl žalos atlyginimo senatis pradedama skaičiuoti nuo kartelio sudarymo arba suderintų veiksmų atlikimo dienos, ar nuo jų nutraukimo dienos?

60. Pirmiausia konstatuotina, kad Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje nėra. Tokie terminai yra nustatyti tik Reglamente Nr. 1/2003 ir Reglamente Nr. 2988/74³⁰, tačiau jie yra taikomi tik administracinio proceso Komisijoje metu. Jie nėra reikšmingi

29 — 14 išnašoje nurodytas sprendimas, 26 ir 27 punktai.

30 — 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2988/74 dėl senaties terminų teismo procesuose ir taikomų sankcijų, pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles, susijusias su transportu ir konkurencija (OL L 319, p. 1).

28 — 14 išnašoje nurodytas sprendimas, 25 punktas.

civilinio proceso tvarka nacionaliniuose teismuose reiškiamiems ieškiniams dėl žalos atlyginimo.

61. Taigi, nesant Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje, atsakymas į šį klausimą būtų toks pats kaip ir į ankstesnius klausimus, kad kiekviena valstybė narė savo vidaus teisinėje sistemoje turi nustatyti kompetentingus teismus ir procesines taisykles su sąlyga, kad šios taisyklės nepažeidžia ekvivalentiškumo ir veiksmingumo principų. Tai reiškia, kad ieškinių dėl žalos atlyginimo, pagrįstų Bendrijos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimu, senaties terminai negali būti mažiau palankūs nei tie, kurie taikomi atitinkamiems dėl nacionalinės teisės pažeidimo pareikštiems ieškiniams, ir jie negali būti nustatyti taip, kad darytų teisių, kurias turi užtikrinti nacionaliniai teismai, įgyvendinimą praktiškai neįmanomą.

G — *Penktasis klausimas: ketvirtasis klausimas byloje C-295/04–C-297/04 ir penktasis klausimas byloje C-298/04*

62. Šis klausimas yra susijęs su teise *ex officio* priteisti baudžiamuosius nuostolius.

63. Į šį klausimą taip pat reikia atsakyti atsižvelgiant į ekvivalentiškumo ir veiksmingumo principus. Atsižvelgdamas į EB 81 straipsnio 1 dalies praktinio veiksmingumo principą Teisingumo Teismas konstatavo, kad kiekvienas asmuo turi turėti teisę prašyti atlyginti žalą, kurią jis patyrė dėl konkurenciją ribojančių veiksmų. Konkrečią tvarką (kompetentingą teismą, proceso taisykles ir t. t.) turi nustatyti nacionalinė teisės sistema, kuri turi atitikti abu pirmiau minėtus reikalavimus³¹.

64. Teisių įgyvendinimas civiline tvarka ir viešosios teisės procesai vyksta paraleliai ir nepriklausomai vienas nuo kito. Iš esmės jais yra siekiama skirtingų tikslų, tačiau jie gali ir papildyti vienas kitą. Piniginės baudos, kurias Komisija (arba nacionalinė konkurencijos ir rinkos tarnyba) gali skirti pažeidus kartelių draudimą, yra laikytinos, viena vertus, bauda ir, kita vertus, bendrosios politikos sudedamąja dalimi, siekiant valdyti įmonių veiksmus³², Taigi skiriama bauda siekiama atgrasančio, t. y. prevencinio poveikio. Komisija, skirdama baudas, be kitų faktorių (didinančių arba mažinančių pinigines baudas), taip pat gali atsižvelgti ir į gautą pelną, t. y. finansinę naudą³³, o tai visų pirma tarnauja

31 — Sprendimas *Courage*, nurodytas 14 išnašoje, 29 punktas.

32 — Žr. 1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Musique diffusion française* (100/80–103/80, Rink. p. 1825, 105 ir 106 punktai).

33 — Žr. ankstesnėje išnašoje nurodyto sprendimo *Musique diffusion française* 129 punktą; žr. taip pat Nurodymus dėl piniginių baudų nustatymo procedūros pagal Reglamento Nr. 17/15 straipsnio 2 dalį ir pagal EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, 1998 m. sausio 14 d., OL C 9, p. 3.

viešajam interesui ir nepriklauso nuo galimų civilinės teisės ieškinių dėl žalos atlyginimo ir (arba) siekio įgyvendinti teises civiline tvarka ar šio įgyvendinimo veiksmingumo.

65. Galimybė pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo greta piniginės baudos arba į ją neatsižvelgiant gali padidinti atgrasantį poveikį. Todėl Jungtinių Amerikos Valstijų federaliniame antimonopoliniame įstatyme numatyta galimybė reikalauti „trigubo nuostolių atlyginimo“ (*treble damages*). Nereikia įrodinėti, kad suma, kurią galima prisiteisti pateikus ieškinį dėl žalos atlyginimo, reikalaujant trigubo padarytos žalos dydžio atlyginimo, yra labai didelė. Amerikos federalinių įstatymų leidėjas tikslingai tokiu būdu siekė atgrasančio poveikio, kurį sukelia tokia nuostata.

66. Bendrijos teisėje tokių nuostatų nenustatyta³⁴.

67. Didžiojoje daugumoje valstybių narių nėra specialių nuostatų, reguliuojančių ieškinius dėl žalos, patirtos dėl draudžiamų konkurencijai prieštaraujančių veiksmų, atlyginimo. Tuomet taikomos bendrosios nacionalinėje teisės sistemoje galiojančios teisės nuostatos šioje srityje. Netgi tos valstybės narės, kurių konkurencijos teisėje yra aiškiai numatyta žalos atlyginimo galimybė, papras-

tai apsiriboja teisingumo nagrinėti tokius ieškinius nustatymu. Tik nedaugelyje valstybių narių yra numatyta galimybė pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo šiame procese taip pat taikyti sankcijas, turinčias baudžiamąjį arba atgrasantį poveikį³⁵. Italija nepriskiriama šioms valstybėms narėms.

68. Daugelis valstybių narių laikosi nuomonės, kad ieškiniu dėl žalos atlyginimo pirmiausia siekiama kompensuoti žalą, patirtą dėl draudžiamo kartelinio susitarimo, o ne suteikti nukentėjusiai šaliai ekonominės naudos. Be to, kaip nurodo Vokietijos vyriausybė, tokia nuostata neprieštaruja Bendrijos teisei³⁶.

69. Pagal Bendrijos teisę nuostolių, patirtų pažeidus Bendrijos teisę, atlyginimas, turi būti proporcingas padarytai žalai. Kadangi nėra priimta Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje, kiekvienai valstybei narei tenka kompetencija savo teisinėje sistemoje numatyti kriterijus, leidžiančius nustatyti žalos atlyginimo dydį, su sąlyga, kad šie kriterijai nebus mažiau palankūs nei tie, kurie taikomi pareiškiant atitinkamus ieškinius dėl nacionalinės teisės pažeidimo, ir jie nedarys žalos atlyginimo praktiškai neįmanomo ar pernelyg sudėtingo³⁷.

35 — Pagal *Ashurst* pranešimą tai yra Jungtinė Karalystė, Airija ir Kipras.

36 — Žr. 14 išnašoje nurodyto sprendimo *Courage* 30 punktą.

37 — Žr. analogiškai 1996 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Brasserie du pêcheur* (C-46/93 ir C-48/93, Rink. p. I-1029, 90 punktas).

34 — Vienas iš Žaliojoje knygoje paminėtų politinių pasirinkimų yra galimybė horizontalių kartelių atveju priteisti dvigubą atlygintinos žalos dydį.

70. Siekiant užtikrinti EB 81 straipsnio 1 dalies veiksmingumą, mano manymu, nėra būtina priteisti tokio nuostolių dydžio, kuris būtų didesnis už patirtą žalą. Tačiau, jei nacionalinė teisė numato specialius nuostolių atlyginimo būdus, jie turi būti prieinami ir nagrinėjant ieškinius, pagrįstus Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimu.

V — Išvada

71. Remiantis išdėstytais argumentais, siūlau Teisingumo Teismui į klausimus atsakyti taip:

- EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis draudžia kartelius ar suderintus veiksmus, jeigu jie riboja konkurenciją ir jeigu remiantis teisinių ar faktinių aplinkybių visuma galima pakankamai tiksliai manyti, kad jie tiesiogiai ar netiesiogiai, realiai ar potencialiai daro poveikį prekybai tarp valstybių narių. Aplinkybė, kad veiksmai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, apima visą vienos valstybės narės teritoriją ir didžioji dauguma draudimo įmonių, vykdančių savo veiklą šioje teritorijoje, taip pat dalyvavo draudžiamame konkurenciją ribojančiame kartelyje, ir faktas, kad tarp šių įmonių buvo taip pat ir kitų valstybių narių įmonių, abu kartu leidžia daryti prielaidą, kad gali būti daromas poveikis prekybai tarp valstybių narių.

- EB 81 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį tretieji asmenys, turintys teisiškai pagrįstą interesą, turi teisę reikalauti šios Bendrijos teisės normos pagrindu uždraustą kartelį pripažinti negaliojantį ir taip pat reikalauti patirtos žalos atlyginimo, esant priežastiniam ryšiui tarp šio kartelio ar draudžiamų suderintų veiksmų ir žalos.

- Nesant atitinkamų Bendrijos teisės nuostatų šioje srityje, kiekvienai valstybei narei tenka kompetencija savo teisinėje sistemoje paskirti kompetentingus teismus, nustatyti senaties terminus dėl prašymo atlyginti žalą ir įtvirtinti kriterijus, leidžiančius nustatyti žalos atlyginimo dydį, su sąlyga, kad šie kriterijai nebus mažiau palankūs nei tie, kurie taikomi pareiškiant atitinkamus ieškinius dėl nacionalinės teisės pažeidimo, ir jie nedarys žalos atlyginimo praktiškai neįmanomo ar pernelyg sudėtingo.